

Identificatie en typering van TOETERS

Praktische Informatie	
1. <u>Productinformatie</u>	<p>TOETERS – Toets voor Taal- en Rekenvoorwaarden, Schrijfmotoriek en observatie van de werkhouding; Werkgroep CLB Brabant, 1994.</p> <p>Sinds 2005 is er een nieuwe handleiding beschikbaar die tot stand gekomen is door een samenwerking tussen CLB Haacht & Lessius Hogeschool Departement Psychologie.</p> <p>Te bestellen bij: CLB Haacht-Keerbergen, Molenstraat 42, 3140 Keerbergen, info@clbhaacht.be, Tel. 015 50 93 20; 15 euro, op papier, Vlaams.</p>
2. <u>Wat en voor wie?</u>	<p>TOETERS gaat de voorbereidende leervaardigheden na bij kleuters uit de derde kleuterklas en peilt of er bij de overgang naar het eerste leerjaar eventueel problemen kunnen verwacht worden. Deze toets kadert binnen het geheel van vroegtijdige kleuterbegeleiding. Dat betekent dat er niet uitsluitend op basis van de scores van deze toets uitspraken gedaan kunnen worden over het mogelijk functioneren van het kind in het eerste leerjaar.</p>
3. <u>Welk soort instrument?</u>	<p>☒ Toets</p> <p>☐ Volgstelsysteem</p> <p>☐ Observatiewijzer</p> <p>☐ Portfolio</p> <p>☐ Andere</p>
4. <u>Hoe lang duurt de afname?</u>	<p>De afname van TOETERS duurt ongeveer 90 minuten. De afname gebeurt best in twee beurten aangezien het om een uitgebreide test gaat. De afname kan eventueel gespreid worden over twee dagen. De tussentijd tussen de twee afnamemomenten is maximum 5 dagen.</p>
5. <u>Eén of meer meetmomenten?</u>	<p>☒ Eén meetmoment</p> <p>☐ Meer meetmomenten</p> <p>TOETERS wordt afgenomen in de maand februari. Bij een hertesting wordt op het einde van het</p>

	schooljaar (maand juni) <u>KONTRABAS</u> fgenomen.
6. <u>Klassikale of individuele afname?</u>	☒ Klassikaal ☒ Individueel De toetsen kunnen zowel individueel als in groep afgenomen worden. De maximale grootte van de groep is beperkt tot 15 kleuters.
7. <u>Geeft het instrument resultaten op leerlingenniveau, klasniveau of op schoolniveau?</u>	☒ Leerlingenniveau ☐ Klasniveau ☐ Schoolniveau
Omschrijving van het instrument	
8. <u>Welke vaardigheden?</u>	<p>Vaardigheden:</p> ☒ Lezen ☒ Schrijven ☐ Spreken/Gesprek ☒ Luisteren
	<p>Competenties:</p> ☒ Taalcompetentie ☐ Zelfsturende competentie ☐ Leercompetentie ☐ Sociale competentie
	<p>Deelcompetenties:</p> <p>De TOETERS-toets is een toets die peilt naar de voorbereidende leervaardigheden bij kinderen uit de derde kleuterklas. Die zitten vervat in de <u>ontwikkelingsdoelen voor Nederlands voor het kleuteronderwijs</u>. Ze vormen immers de basis om aan de eindtermen Nederlands in de lagere school te werken.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Luisteren: <ul style="list-style-type: none"> ○ De kleuters kunnen door de kleuteronderwijzers gegeven opdrachten, met betrekking tot activiteiten in de klas of op school, begrijpen. – Schrijven: <ul style="list-style-type: none"> ○ De kleuters kunnen onvolledige eenvoudige beelden aanvullen. – Taalbeschouwing:

	<ul style="list-style-type: none"> ○ De kleuters stellen zich vragen bij en reflecteren over taal en taalgebruik in concrete situaties: discrimineren van klanken, woorden en ritmische aspecten van taal, rijmen.
<p>9. <u>Wat doen de leerlingen?</u></p>	<p>De kinderen krijgen 11 subtests die worden ondergebracht in 4 schalen: Visueel, Auditief, Visuo-Motoriek en Rekenen. Hieronder worden de verschillende subtests van de verschillende schalen toegelicht, uitgezonderd die van Rekenen omdat hier geen taalcompetenties gemeten worden.</p> <p>VISUEEL:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bij de subtest visuele discriminatie krijgt het kind een prentje aangeboden en moet het in een reeks van vier prentjes net hetzelfde prentje terugvinden. De vier prentjes lijken sterk op elkaar en verschillen slechts in een aantal details. In het tweede deel van de subtest ligt de nadruk op richtingsconstantie: het kind dient opnieuw uit een reeks van vier of vijf prentjes hetzelfde prentje terug te vinden. De prentjes verschillen enkel in richting. – Bij de subtest visuele analyse krijgt het kind een tekening van drie tekens aangeboden. Het kind moet dezelfde tekening zoeken uit een reeks van vier tekeningen, waarbij de volgorde en/of de vorm van de tekencombinatie is gewijzigd. – Bij de subtest visueel geheugen krijgt het kind tien prentjes aangeboden. De prentjes worden één voor één benoemd, terwijl het kind het desbetreffende prentje omcirkelt. Later, na de subtest Rijmen, moet het kind in een lijst van twintig prentjes de tien ervoor aangeboden prentjes terugvinden en omcirkelen. <p>AUDITIEF:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bij de subtest auditieve analyse wordt aan het kind gevraagd om een woord op te splitsen in lettergrepen. – Bij de subtest rijmen krijgt het kind een woord aangeboden en moet het dan uit een reeks van vier woorden het woord zoeken dat eenzelfde eindklank heeft. – Bij de subtest auditief geheugen krijgt het kind drie prenten aangeboden en krijgt het de opdracht om die prent te omcirkelen die precies weergeeft wat door de proefleider wordt verteld. – Bij de subtest auditieve synthese leest de proefleider de lettergrepen van een woord voor, waarna het kind op zoek gaat naar de prent die het woord weergeeft. <p>VISUO-MOTORIEK:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Bij de subtest raamfiguren moeten de kinderen tien figuren zo correct mogelijk natekenen. <p>Daarnaast worden volgende zaken bij het kind geobserveerd door de testleider: pengreep, werkhouding, tempo, het kopiëren van figuren, de schrijfpatronen en hoe een kindje getekend wordt.</p>
<p>10. <u>Waarvoor kan het instrument gebruikt worden?</u></p>	<p>☒ Screening ☐ Diagnose ☐ Andere</p> <p>TOETERS is in de eerste plaats een algemeen screeningsinstrument dat nagaat of kinderen al dan niet tot de risicogroep behoren voor leermoeilijkheden in het eerste leerjaar. TOETERS heeft een belangrijke signaalfunctie maar de toets mag niet beschouwd worden als een eindpunt in het begeleidingsproces. Wel kan de toets aanknopingspunten bieden voor verder onderzoek en/of het opstellen van een handelingsplan.</p>
<p>11. <u>Laat het instrument toe leerlingen te vergelijken?</u></p>	<p>☒ Vergelijking mogelijk met andere leerlingen (normgerelateerde vergelijking) Er werd een normeringsonderzoek uitgevoerd bij 498 kinderen in Vlaanderen. Daaruit bleek dat er bij de normering onderscheid moet gemaakt worden tussen drie leeftijdscategorieën omdat kinderen die geboren zijn in de eerste maanden van het jaar betere resultaten behalen dan zij die geboren zijn in de laatste maanden van het jaar. Zo wordt een onderverdeling gemaakt tussen kinderen die een geboortedatum hebben in januari-april, in mei-augustus en in september-december.</p> <p>☒ Vergelijking mogelijk met een drempel (criteriumgerelateerde vergelijking) Op basis van de percentielscores wordt een indeling gemaakt van zones:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Geen tot laag risico: de totaalscore geeft aan dat op dit ogenblik geen leermoeilijkheden worden verwacht in het eerste leerjaar. – Risico zone I: de totaalscore geeft aan dat een analyse van de resultaten en verdere opvolging van de ontwikkeling van de vaardigheden noodzakelijk is. – Risico zone II: de totale score geeft een duidelijke aanwijzing voor moeilijkheden. Verder diepgaand onderzoek is nodig om de mogelijke oorzaken hiervan in kaart te brengen. <p>☐ Geen vergelijking normen</p>

Criteria voor een goed evaluatie-instrument¹

12. Wat meet het instrument?

De handleiding van het instrument geeft informatie over:

Waarop ze zich baseerden voor het opstellen van het evaluatie-instrument (bijvoorbeeld eindtermen, ERK, etc.) en of het instrument m.a.w. representatief is voor de leerstof

In welke mate het instrument aansluit bij de doelstelling die men vooropstelde (wat wil men evalueren versus hoe doet men dat?):

TOETERS peilt naar de algemene voorbereidende leervaardigheden van kinderen en of er bij de overgang naar het eerste leerjaar eventueel problemen kunnen verwacht worden.

In de handleiding worden twee onderzoeken opgenomen die aantonen dat men via TOETERS beter zicht kan krijgen op mogelijke problemen in het eerste leerjaar (predictieve validiteit). Hierbij wordt tevens de opmerking gemaakt dat TOETERS-resultaten slechts een beperkt deel van het leerproces in het eerste leerjaar kunnen voorspellen. Er zijn namelijk nog heel wat andere factoren die ook een invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van de leervaardigheden, zoals de socio-emotionele ontwikkeling van het kind, de didactische leeromgeving, gezinsfactoren... Bovendien moet er ook rekening gehouden worden met het feit dat niet alle leerproblemen in het lager onderwijs kunnen voorspeld worden.

De toets meet de 'voorbereidende leervaardigheden' en daarover kunnen er op basis van de resultaten uitspraken gedaan worden. De afzonderlijke subtests die verschillende deelvaardigheden nagaan, bevatten te weinig items, waardoor het niet aan te raden is om uitspraken te doen over de subtests.

Geen informatie over validiteit

13. Is het instrument betrouwbaar?

De handleiding van het instrument geeft informatie over:

Betrouwbaarheid van de toetsafname

In de handleiding worden uitvoerig richtlijnen bepaald voor de afname, de instructies en de scoring per subtest. De toets dient namelijk op een vergelijkbare manier afgenomen te worden om de resultaten te kunnen vergelijken met de normgroep.

De betrouwbaarheid

is eerder laag

¹ Invulling van de concepten gebeurde op basis van de Studie naar de wenselijkheid en haalbaarheid van de invoering van centrale taaltoetsen in Vlaanderen in functie van gelijke onderwijskansen (CTO – KU Leuven, 2006) en de Visietekst Breed Evalueren (Steunpunt Gelijk Onderwijskansen, 2008).

	☐ is eerder middelmatig ☒ is eerder voldoende hoog De Cronbach's alpha van de totale TOETERS behaalt een hoge betrouwbaarheidscoëfficiënt en kan als een betrouwbaar instrument beschouwd worden ² . De waarden voor de afzonderlijke schalen en subtests liggen lager (van middelmatig tot hoog) waardoor het niet aangewezen is om uitspraken te doen over scores op de schalen of de subtests. ☒ Betrouwbaarheid van de scoring (zijn de criteria voor evaluatie vooraf bepaald?) Per subtest worden specifieke richtlijnen meegegeven voor de afname, instructies en scoring. ☐ Geen informatie over betrouwbaarheid
14. <u>In de praktijk?</u>	De toets mag niet beschouwd worden als het enige instrument om uitspraken te doen over het mogelijk functioneren van het kind in het eerste leerjaar. De handleiding benadrukt dat uitgebreide observatiegegevens, het oordeel van de kleuterleid(st)er(s) en de ouders betrokken moeten worden in de ontwikkelingsevaluatie. De handleiding geeft aan dat het instrument aanknopingspunten kan bieden voor verder onderzoek en/of het opstellen van een handelingsplan. De handleiding biedt geen concrete handvaten over hoe verder onderzoek dient te gebeuren of hoe een handelingsplan opgesteld kan worden.
15. <u>Praktische haalbaarheid?</u>	Doordat TOETERS collectief kan worden afgenomen, laat het instrument toe om op relatief korte tijd zicht te krijgen op de algemene voorbereidende leervaardigheden van een groep kleuters uit de derde kleuterklas. Voor een deskundige toepassing van dit instrument is het volgens de handleiding aangewezen dat de kleuterleid(st)er of de zorgcoördinator die de toets afneemt, nauw samenwerkt met de begeleider van het CLB.
16. <u>Kritische reflectie op algemene kwaliteit.</u>	<ul style="list-style-type: none"> – Afname in groepen tot 15 kleuters is mogelijk, zo wordt aangegeven in de handleiding. Dat blijft een grote groep kleuters die in theorie tegelijkertijd aan de slag zijn, wat niet vanzelfsprekend is. – Positief is dat de normering is opgesplitst naargelang de geboortemaand. – Afname in februari heeft als voordeel dat de screening relatief vroeg in de derde kleuterklas kan gebeuren, zodat kinderen in de risicozones verder kunnen geobserveerd en opgevolgd

² De totale Toeters behaalt een Cronbach's Alpha-coëfficiënt van .89.

worden. Maar dit heeft uiteraard ook belangrijke nadelen: al halfweg de derde kleuterklas wordt er “gelabeld” op basis van toetsresultaten (veel hangt af van hoe daar dan wordt mee omgegaan), terwijl er eigenlijk nog veel evolutie mogelijk is vooraleer ze het eerste leerjaar aanvangen.

- Verschillende elementen worden meegenomen (Visueel, Auditief, Visuo-Motoriek), maar er kunnen geen betrouwbare uitspraken worden gedaan over deelvaardigheden.
- Er moet voorzichtig omgesprongen worden met de waarde die aan de toets gehecht wordt. ‘Schoolrijpheid’ moet breder bekeken worden dan enkel de toetsresultaten!
- De test duurt 90 min. en mag opgesplitst worden in 2 delen. Dat blijft nog altijd 45 min. Een aantal kleuters kunnen zich voor taken op papier waarschijnlijk niet zo lang concentreren (zeker gegeven de minder aantrekkelijke zwart-wit vormgeving). Dus de toets meet ook concentratie en taakspanning. Ter vergelijking: taallessen duren in het eerste leerjaar doorgaans 25 minuten (meer dan de helft korter en daar wordt geen 25 min. ononderbroken op papier gewerkt). Er wordt dus wel veel verwacht van de kleuters (de toets situatie op zich, werken op papier, lange afnametijd). In geval van concentratieproblemen kan dit wel worden aangegeven op het scoreformulier.
- Volledig uitgeschreven instructies, wat de betrouwbaarheid bij afname wel groot maakt.

